

Happy
New Year!

УДК 373.5.017:574.5

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12\(18\)-804-818](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12(18)-804-818)

Трутеня Аліна Вікторівна доктор філософії з педагогіки, молодший науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання, Національна академія педагогічних наук України, вул. М. Берлінського, 9, м. Київ, 04060, тел.: (044) 455-53-38, <https://orcid.org/0009-0004-8618-9007>

МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВОДНИХ РЕСУРСІВ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті підкреслено, що виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів має важливе значення та є актуальною проблемою сьогодення, оскільки вона стосується збереження природних ресурсів і майбутнього нашої планети. Тому, акцентовано увагу на вихованні ціннісного ставлення до водних ресурсів у старшокласників, адже цей підхід є особливо важливим у даному віці, коли учні починають самоідентифікацію, і формують стійку систему цінностей, яка буде визначати сенс їхнього подальшого життя і майбутньої професійної діяльності.

Розроблено модель методики виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів, яка складається з таких блоків: цільовий (полягає у визначенні мети (виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів) й завдань (1) обґрунтування ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів; 2) підбір ефективних форм, методів виховання, прийомів самовиховання; 3) організація роботи суб'єктів навчально-виховного процесу), змістовий (включає таку систему цінностей: загальнолюдські, екологічні, громадянські, національні), методологічний (застосування підходів: аксіологічний, особистісно-орієнтований, антропологічний, діяльнісний), процесуальний (включає такі етапи: мотиваційний, інформаційний, формувальний, діяльнісний; і відповідні методи та форми) та результативний (досягнення поставленої мети).

Установлено, що інтеграція практичних завдань, ігор та дебатів в освітній процес дозволяє підвищити зацікавленість учнів та розуміння значення водних ресурсів для людства. Побудова навчання на активній практиці, такий як екологічні екскурсії, конференції, тематичні вечори, екологічні квести показує великий потенціал для зміни поведінки учнів

**Happy
New Year!**

і виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів. Крім того, важливо включати елементи самостійності та самореалізації, наприклад, шкільні та міські конкурси з екологічної тематики, що надихнуть учнів до дії та розвитку креативності.

Ключові слова: методика виховання, ціннісне ставлення до водних ресурсів, екологічне виховання, форми і методи виховання учнів.

Truten Alina Viktorivna Doctor of Philosophy in Pedagogy, junior researche of the laboratory of extracurricular education, Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine, M. Berlinsky St., 9, Kyiv, 04060, tel.: (044) 455-53-38, <https://orcid.org/0009-0004-8618-9007>

METHODS OF EDUCATING VALUABLE ATTITUDES TOWARDS WATER RESOURCES OF STUDENTS OF THE SENIOR CLASSES

Abstract. The article emphasizes that educating high school students to value water resources is important and is an urgent problem today, as it concerns the preservation of natural resources and the future of our planet. Therefore, attention is focused on nurturing a valuable attitude to water resources in high school students, because this approach is especially important at this age, when students begin self-identification and form a stable system of values that will determine the meaning of their further life and future professional activity.

A model of the method of education of the value attitude towards water resources of high school students has been developed, which consists of the following blocks: target (consists in defining the goal (education of the value attitude towards water resources of high school students) and tasks (1) substantiating the value attitude towards water resources of high school students 2) selection of effective forms, methods of education, methods of self-education; 3) organization of the work of the subjects of the educational process), content (includes the following system of values: universal, ecological, civic, national), methodological (application of approaches: axiological, personality-oriented, anthropological, activity), procedural (includes the following stages: motivational, informational, formative, activity; and corresponding methods and forms) and effective (achieving the set goal).

It has been established that the integration of practical tasks, games and debates into the educational process can increase students' interest and understanding of the importance of water resources for humanity. Building

Happy
New Year!

learning on active practice, such as ecological excursions, conferences, thematic evenings, ecological quests shows a great potential for changing the behavior of students and fostering a valuable attitude towards water resources. In addition, it is important to include elements of independence and self-realization, for example, school and city competitions on environmental topics, which will inspire students to act and develop creativity.

Keywords: methods of education, value attitude to water resources, ecological education, forms and methods of education of students.

Постановка проблеми. Водні ресурси є одними з найбільш природних та важливих ресурсів на нашій планеті. Вирізняються вони своєю необхідністю для життя та розвитку всіх організмів на Землі. Але нині ми стикаємося з проблемою недостатнього використання та забруднення водних ресурсів. Саме тому важливо навчати молоде покоління відповідальному використанню води та розвивати в їх ціннісне ставлення до цього природного ресурсу.

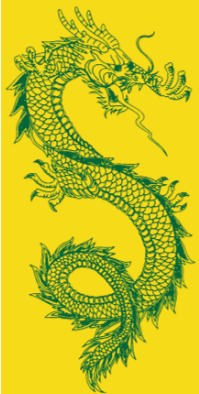
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням виховання ціннісного ставлення займалися такі науковці: Л. Виготський, І. Бех, А. Здравомислов, О. Кононко, О. Вишневський, С. Рубінштейн та інші. Проаналізувавши науково-педагогічну літературу, а також дисертації, які були захищені в останні роки («Виховання в старшокласників ціннісного ставлення до природи» – О. Колонькова, «Формування в молодших школярів ціннісного ставлення до рідного краю» – К. Шевчук, «Формування в підлітків ціннісного ставлення до природи в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи» – Т. Юркова та інші), можна сказати, що лише окремі аспекти проблеми виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів розглядалися тільки в контексті виховання ціннісного ставлення до природи.

Мета статті – розробити методiku виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів.

Для реалізації мети були поставлені **завдання**:

- Проаналізувати сучасні підходи до виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів в учнів старших класів;
- Підібрати найбільш ефективні методи і форми виховання, що сприяють вихованню ціннісного ставлення до водних ресурсів;
- Розробити модель методики виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів.

Виклад основного матеріалу. Сучасні підходи до екологічного виховання орієнтовані на те, щоб люди розуміли природу як не лише

**Happy
New Year!**

загальносуспільне явище, але й як щось особисте і цінне для кожної людини. Особлива увага приділяється вихованню ціннісного ставлення до природних ресурсів, зокрема до водних ресурсів, серед учнів старших класів. Цей вік відзначається самовизначенням особистості та формуванням стійкої системи цінностей, яка буде визначати сенс подальшого життя та майбутньої професійної діяльності [6].

Проаналізувавши наукові джерела з'ясовано, що досліджувана проблема розглядається лише частково в контексті ціннісного ставлення до природи, а також визначено та обґрунтовано сутність поняття «ціннісне ставлення до водних ресурсів учнів старших класів» – це інтегративне особистісне утворення, що виявляється емоційно-позитивним ставленням до водних ресурсів, характеризується усвідомленням значимості для життєдіяльності людства та передбачає екологічнобезпечне і бережливе їх використання.

Для розроблення методики виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів використано метод моделювання. Це непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання, що ґрунтується на застосуванні певної моделі як засобу дослідження.

Структурно моделювання можна представити у такому вигляді: конструювання моделі, заміщення нею об'єкта пізнання, дослідження моделі, отримання інформації при вивченні моделі, перенесення знання з останньої на оригінал.

Модель – це «уявна або матеріально реалізована система, яка, відображаючи чи відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замістити його так, що вона сама стає джерелом інформації про об'єкт пізнання» [7].

Модель методики виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів в учнів старших класів складається з таких блоків:

- *цільовий блок* (формулювання мети та реалізація поставлених завдань);
- *змістовий блок* (включає таку систему цінностей: загальнолюдські; екологічні, громадянські, національні);
- *методологічний блок* (застосування підходів: аксіологічний, особистісно-орієнтований, антропологічний, діяльнісний);
- *процесуальний блок* (включає такі етапи: мотиваційний, інформаційний, формувальний, діяльнісний; і відповідні методи та форми);
- *результативний блок* (досягнення поставленої) (рис. 1).

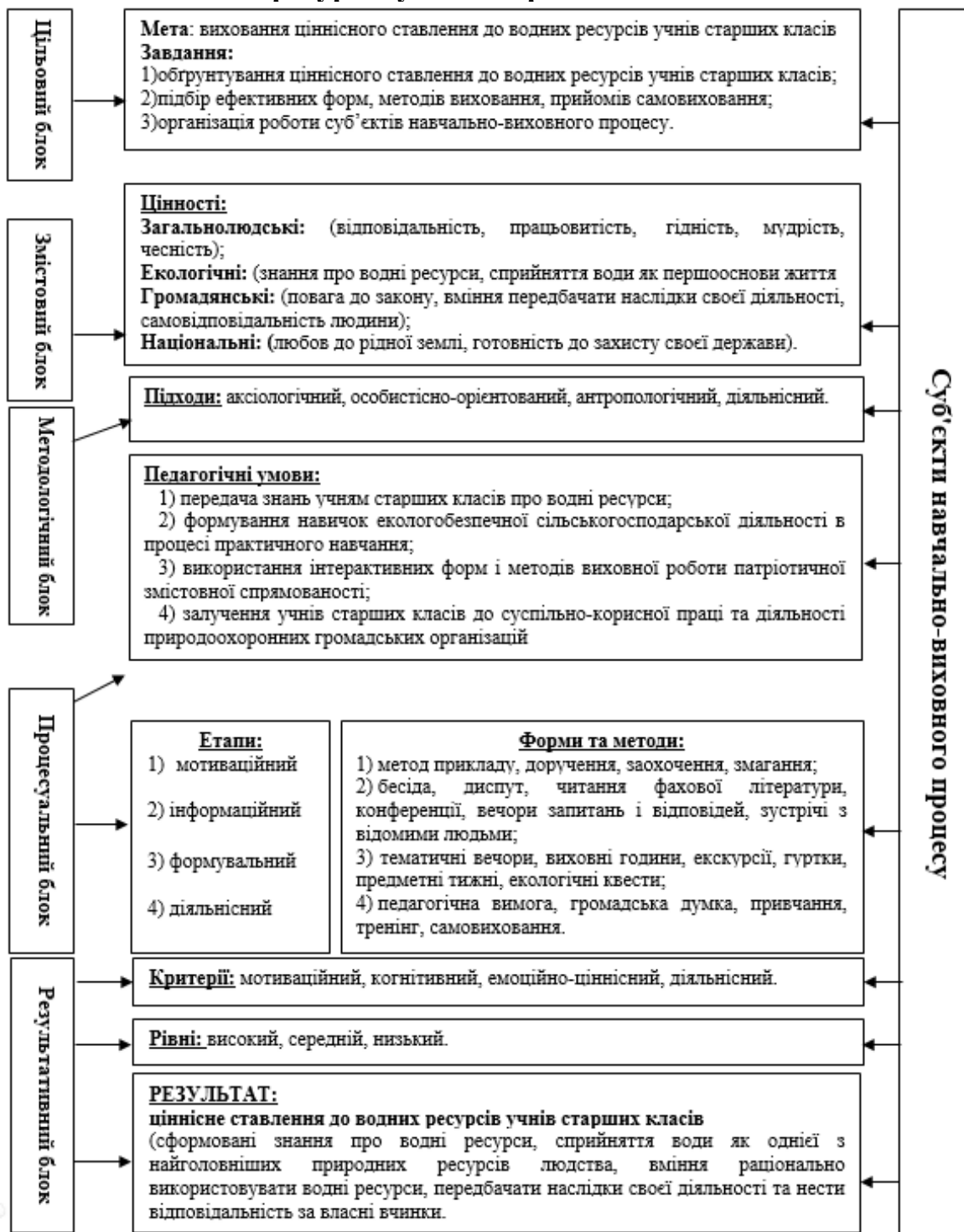

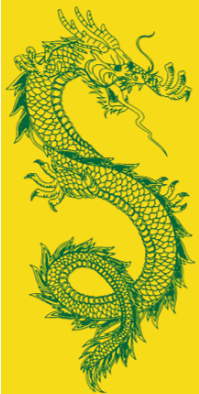
Happy New Year!

Рисунок 1

Модель методики виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів

Цільовий блок моделі методики полягає у визначенні мети й завдань для отримання бажаного результату. Метою дослідження є

**Happy
New Year!**

виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів. Поставлена ціль реалізується в ході вирішення таких завдань: 1) обґрунтування ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів; 2) підбір ефективних форм, методів виховання, прийомів самовиховання; 3) організація роботи суб'єктів навчально-виховного процесу.

Основою змістового блоку є виховання в учнів старших класів цінностей. За О. І. Вишневським, останні визначають зміст виховання, а стратегія і методи ставлять собі за мету прищеплювати молоді віру в прийнятні цінності. Невипадково, саме згаданий вище вчений розробив Кодекс цінностей сучасного українського виховання [3, с. 197, 209].

Виділено такі групи цінностей для виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів:

- загальнолюдські (відповідальність, працьовитість, гідність, мудрість, чесність);
- екологічні (знання про водні ресурси, дбайливе ставлення до водних ресурсів, сприйняття води як першооснови життя, раціональне використання водних ресурсів);
- громадянські (повага до закону, вміння передбачати наслідки своєї діяльності, самовідповідальність людини за вчинення правопорушень);
- національні (повага до української культури, мови, звичаїв і традицій, любов до Батьківщини й готовність до її захисту, спрямування власних зусиль заради процвітання української держави).

Методологічний блок включає такі основні підходи, за якими буде здійснюватися виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів, а саме: аксіологічний, особистісно-орієнтований, культурологічний, діяльнісний.

Аксіологічний (ціннісний) підхід передбачає формування в людини певної системи цінностей як сукупності всіх значущих елементів у її житті. Детальним вивченням зазначеного підходу у своїх працях розглядали такі дослідники, як С. Анісімов, І. Бех [2], Г. Васянович, О. Вишневський [3], І. Зязюн, М. Каган, О. Сухомлинська [9] й інші.

Ціннісний підхід є базовим у вихованні бережливого ставлення до водних ресурсів учнів старших класів. Реалізація зазначеного підходу сприяє ціннісному ставленню до водних ресурсів і їх раціональному використанню, прогнозуванню наслідків своєї діяльності, мотивує учня до постійного саморозвитку й до обрання та здобуття престижної професії, адже цінності, фактично, є основою процвітання держави, а тому повинні бути притаманними учням старших класів.

Happy
New Year!

Особистісно-орієнтований підхід полягає у «послідовному ставленні педагога до вихованця як до особистості, як до самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховної взаємодії» [4].

Окремі аспекти зазначеного підходу у своїх працях розглядали Б. Ананьєв, І. Бех, С. Рубінштейн, К. Платонов, Н. Савіна, І. Якиманська й інші. *Особистісно-орієнтований підхід* виступає ціннісною орієнтацією педагога, за якої стає можливою взаємодія з вихованцем. У центрі педагогічного процесу має бути неповторна особистість з усіма її здібностями, інтересами, нахилами, життєвим досвідом, цінностями й переконаннями. При цьому вихованець виступає не об'єктом виховання, а рівноправним суб'єктом виховної взаємодії [8, с. 164].

Таким чином, для реалізації *особистісно-орієнтованого підходу*, визначено основні завдання вчителя у вихованні ціннісного ставлення до водних ресурсів:

- у ході виховного процесу виявити індивідуальні особливості учня, намагатися розкрити його потенціал, здібності, цінності;
- побудувати довірливі відносини між вчителем і учнем;
- сформулювати потребу самовиховання ціннісного ставлення до водних ресурсів;
- виявити і демонструвати приклади для наслідування ціннісного ставлення до водних ресурсів;
- створити максимально комфортні умови, які дадуть змогу застосувати знання в практичній діяльності.

Антропологічний підхід сприяє гармонійному розвитку особистості. Сутність виховання як антропологічного процесу полягає в тому, що виховання відповідає природі людини, її особистісним якостям; виховання має цілісний і суперечливий характер; людина одночасно виступає і об'єктом, і суб'єктом виховання [1].

Застосування антропологічного методу з метою виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти конкретизується в ході вирішення таких завдань:

- виявити індивідуальні особливості учня для побудови ефективного виховного процесу, який сприятиме гармонійному розвитку особистості;
- застосувати метод «виховуючі ситуації», які вимагали б творчого вирішення у ході навчальної та практичної діяльності;
- формування в учнів екологічного світогляду;
- виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів.

**Happy
New Year!**

Діяльнісний підхід спрямований на становлення і розвиток особистості. Діяльність у вихованні можна розділити на такі етапи: процес залучення до діяльності (мотивування), процес цілепокладання, процес проектування дій, процес здійснення дій, процес аналізу результатів дій і порівняння їх з поставленими цілями [5].

Для виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів застосування діяльнісного підходу відбувається через їх подальше залучення до різних видів діяльності, а саме:

- навчально-пізнавальної діяльності, яка передбачає здобуття нових знань про навколишнє природне середовище, значення водних ресурсів, стан водних ресурсів і їх раціональне використання;

- громадської діяльності, що полягає в організації та активній участі органів учнівського самоврядування у благоустрої території навчального закладу й міста, екологічних акціях, розміщення на сайті навчального закладу інформації, фото, презентацій, відеороликів з метою пропагування бережливого ставлення до навколишнього середовища і до водних ресурсів зокрема;

- культурно-масової діяльності, яка відбувається через різноманітні екскурсії історичними місцями, у процесі участі учнів у творчих гуртках, з метою пізнання цікавих місць, відповідального ставлення до багатств своєї Батьківщини, зустрічі з успішними людьми та отримання нового досвіду;

- трудової діяльності, що передбачає використання здобутих теоретичних знань про навколишнє середовище і водні ресурси в ході навчальних практик, у процесі яких вдосконалюються вміння раціонального використання водних ресурсів, набувається новий досвід, виховується ціннісне ставлення до водних ресурсів.

Процесуальний блок. Для ефективності моделі методики виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів варто дотримуватися визначених етапів (мотиваційного, інформаційного, формувального, діяльнісного), а також відповідних методів і форм.

Як зазначає І. В. Сопівник, «...мотиваційний етап у своїх загальних обрисах проходить стадії відчуття молодою людиною дискомфорту, внутрішнього напруження, нестачі чогось, необхідності вирішення внутрішніх суперечностей, які є неусвідомленими – ці відчуття становлять нужду. Нужда, яка усвідомлюється, переходить у стан потреби, на основі якої виникає намір. Намір, у свою чергу, опосередкований усвідомленим прагненням досягнути поставленої мети, а саме діяти відповідно, стає спонукою до дій і вчинків, тобто мотивом, а процес їх утворення – мотивацією» [8, с. 288].

Happy
New Year!

Саме на *мотиваційному етапі* активізуються потреби учнів у засвоєнні нових знань про водні ресурси, пропагуванні відповідального ставлення до водних ресурсів і їх раціональному використанні, забезпеченні процвітанню держави, самовихованні.

Для отримання бажаного результату на мотиваційному етапі вважаємо за потрібне використати індивідуальні форми виховної роботи та відповідні методи її здійснення (прикладу, заохочення, змагання): читання екологічної літератури, стимулювання інтересу учнів до занять мистецтвом (малювання різних тематичних плакатів, стінгазет, листівок, творче оформлення клумби), доручення учням доглядати за закріпленою територією в навчальному закладі, бесіди на екологічні теми, у яких основна увага акцентується на важливому значенні водних ресурсів у житті людини, а також бережливому і відповідальному ставленню до них. Саме перелічені вище методи спонукають учня до самовиховання.

Метод прикладу характеризується значною ефективністю, оскільки безпосередньо впливає на свідомість, а, отже, і поведінку учня. У процесі його застосування з метою виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів важливо дібрати для учнів справжній зразок для наслідування, який би відзначався повагою до своєї майбутньої професійної діяльності, завдяки своїй праці досяг успіху, бережливо ставиться до водних ресурсів. Прикладом для виховання можуть бути класні керівники, вчителі, відомі науковці.

Наслідування пропонованого взірця відбувається у три етапи: на першому – на основі сприймання конкретного прикладу формується суб'єктивний образ зразкової людини, бажання її наслідувати; на другому – діє зв'язок між взірцем для наслідування й поведінкою вихованця; на третьому – здійснюється синтез наслідувальних і самостійних дій та вчинків [10, с. 315].

Метод заохочення полягає у схваленні позитивних дій вихованців з метою спонукання до їх повторення. У ході навчальних практик за зразкову працю застосовувалися такі способи стимулювання: похвала дій і вчинків учня; подяка за зразкове виконання поставлених завдань, нагорода похвальною грамотою.

Участь в предметних олімпіадах, виставках, конкурсах, фестивалях дає можливість учням розвинути інтерес, поглибити професійні знання, набути цінного досвіду.

Інформаційний етап полягає в передачі знань учням старших класів про водні ресурси. Класні керівники та вчителі за допомогою словесних методів активізують навчально-пізнавальну діяльність учнів,

**Happy
New Year!**

а саме їх готовність опанувати нові знання й розширити досвід; передають знання про значення водних ресурсів у житті людини і їх стан в усьому світі, систему управління, використання водних ресурсів різними галузями господарства та рівень шкідливого навантаження на них, заходи щодо охорони й збереження водних ресурсів.

На цьому етапі використовуємо такі методи формування свідомості особистості, як бесіда, диспут.

Метод бесіди передбачає безпосередню словесну взаємодію між вихователем і вихованцями. Для досягнення бажаного результату в ході проведення бесіди вчитель представляє тему як дуже важливу, за допомогою питань спонукає учня до роздумів щодо вирішення нагальних екологічних проблем і ставлення до води, залучає учнів до оцінювання певних ситуацій, що стосуються безвідповідального використання водних ресурсів і своїх громадських обов'язків. Завершуючи бесіду, вчитель наводить конкретний приклад, який демонструє способи забруднення водних ресурсів, наслідків для здоров'я людини у результаті таких дій, а також обґрунтовує запропоновані можливі шляхи вирішення обговорюваної проблеми.

Дієвим методом виховання є диспут, який передбачає колективне дискутування питань, що турбують учнів. Його застосування дасть можливість вихованцям колективно обговорювати глобальні екологічні проблеми, висловити свою думку щодо значущості водних ресурсів у їхньому житті, у ході проведення дискусії переконатися правильно чи помилково вони мислять. У процесі диспуту розвивається логічне мислення і вміння аналізувати й робити висновки. Прикладом використання аналізованого методу є проведення еко-диспуту до Всесвітнього дня води під назвою «Екологічні проблеми використання водних ресурсів».

У навчально-виховному процесі з метою виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів ефективно використовувати такі методи, як конференції, вечори запитань і відповідей, зустрічі з відомими людьми.

Учнівська конференція передбачає обговорення учасниками власних наукових досліджень. За допомогою цієї форми виховання розвивається інтерес до нових знань, до історії своєї держави, до збереження й раціонального використання водних ресурсів зокрема і бережливого ставлення до навколишнього середовища загалом. Проведення конференцій сприяє формуванню в учнів таких якостей, як старанність, працьовитість, відповідальність, підвищує рівень інтелекту й розвиває наукові здібності, формує ціннісне ставлення до майбутньої професії і до водних ресурсів.

Happy
New Year!

Зустріч із відомими людьми є однією з форм виховної роботи, яка передбачає плідну взаємодію учнів із запрошеними з метою розвитку мотивації до трудової діяльності й поваги до майбутньої професії, формування таких особистісних якостей, як цілеспрямованість, працьовитість, наполегливість, активність.

Вечір запитань і відповідей присвячують детальному розгляду різноманітних аспектів певної проблеми, а також вирішенню учнів різних тематичних завдань. Прикладом наведеного вище методу може слугувати телепередача «Що? Де? Коли?», у якій розглядаються питання про водні ресурси й цінне ставлення до них (як-от, «Що таке вода?», «Які основні функції води?», «Назвіть основних споживачів водних ресурсів?» тощо).

Формувальний етап передбачає організацію і проведення виховних заходів з метою становлення ціннісного ставлення до водних ресурсів, при цьому здійснюється активний вплив на емоційну сферу учнів. На даному етапі можна використати такі інтерактивні методи, як метод кейсів, мозкового штурму, імітаційні ігри, «мікрофон», «коло ідей», дискусії, які сприяють кращому засвоєнню знань, а також активізують творчий потенціал учнів старших класів.

Важливою умовою для виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів в учнів старших класів є формування таких якостей, як патріотизм, відповідальність, працелюбність, що сприяє особистісному розвитку і самовдосконаленню в майбутній професійній діяльності. Важливо, щоб вихованці закладів загальної середньої освіти були зацікавленими в своїй майбутній професії, відповідальними за результати своїх учинків, постійно працювали над власним удосконаленням.

Також на формувальному етапі слід використовувати такі методи і прийоми виховання: тематичні вечори, виховні години, екскурсії, гуртки, предметні тижні. Основними суб'єктами виховання є класні керівники, вчителі, органи учнівського самоврядування, керівники гуртків.

Тематичні вечори забезпечують інтерес учнів старших класів до отримання нових цікавих знань, формування вміння взаємодіяти в колективі, удосконалення таких рис, як комунікабельність, працьовитість, креативність. Особливістю зазначеного типу заходів є те, що організацією і безпосереднім проведенням займаються самі учні. Тематичні вечори, присвячені, наприклад, Дню води, Дню довкілля, Дню поля, сприяють вихованню ціннісного ставлення до водних ресурсів.

**Happy
New Year!**

Виховна година передбачає налагодження взаємодії між класним керівником та учнями. Виховні години можуть бути приурочені до Всесвітнього дня води, на тему «Здоров'я найдорожчий скарб», «Хто не знає своєї історії – не має майбутнього», організація яких передбачає виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів.

Екскурсії – одна з групових форм виховання, що сприяє відповідальному ставленню до навколишнього середовища, вихованню ціннісного ставлення до водних ресурсів, любові до своєї держави. Це можуть бути відвідування різноманітних музеїв, наприклад, Національного музею історії України у Другій світовій війні, Музею води, природних заповідників, парків, ботанічних садів.

Важливою групою формою виховання є гуртки, які поглиблюють інтерес до майбутньої професії, розширюють знання з певної навчальної дисципліни, а також сприяють розвитку організаторських і дослідницьких вмій учнів.

До гуртків екологічної спрямованості можна віднести – «Юний захисник природи». Учасники такого типу гуртків ознайомлюються з основами екологічних знань, беруть участь у благоустрої території навчального закладу, організації екологічних акцій, семінарів, переглядають тематичні фільми, організовуються зустрічі з громадськими активістами. Такі заходи сприяють вихованню екологічної свідомості, набуттю досвіду раціонального використання водних ресурсів і формуванню ціннісного ставлення до них.

Проведення предметних тижнів з навчальних дисциплін, як-от «Природознавство», «Біологія», відбувається з метою розширення світогляду й підвищення інтересу учнів до даних предметів, сприяння творчої діяльності як під час навчання, так і в позааудиторній роботі. У рамках проведення цих заходів учні готують стінгазети, презентації, тематичні виставки, навчально-дослідні завдання, що стимулюють подальший розвиток таких особистісних якостей, як відповідальність, працелюбність, ініціативність.

Екологічні квести в закладах загальної середньої освіти проводяться з метою узагальнення отриманих теоретичних знань, виховувати дбайливе ставлення до природи, зокрема до водних ресурсів, бажання зберегти нашу планету від екологічних лих, охороняти й примножувати її багатства і красу, розвитку моральних якостей, навиків працювати в колективі.

Діяльнісний етап полягає у створенні виховних ситуацій, у центрі уваги яких знаходиться практика взаємодії учня з класним керівником.

Happy
New Year!

Ефективність виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів через колектив залежить від рівня його сформованості. Класним керівникам варто використовувати відповідні методи та форми для досягнення якомога вищої результативності у згуртуванні колективу (приміром, бесіду, заохочення, доручення, особистий приклад, громадську думку, самовиховання). Сформований соціально-психологічний клімат в учнівському колективі передбачає довіру його членів один до одного, взаємодопомогу й підтримку, почуття відповідальності як за себе, так і за весь клас в цілому, що, як доводять численні дослідження, сприяє продуктивнішому засвоєнню знань, умінь та навичок.

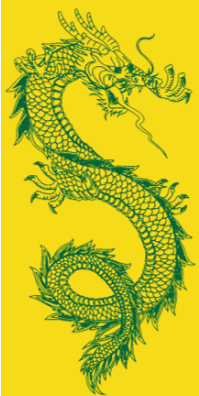
Класні керівники залучають учнів до заходів з озеленення території їхнього навчального закладу, суботників, волонтерської діяльності; організовують зустрічі з успішними людьми й екскурсії. Під час такої діяльності вихованці набувають необхідного професійного досвіду, формується екологічний світогляд.

У процесі діяльнісного етапу з метою виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів, варто використовувати такі методи, як педагогічна вимога, громадська думка, тренінг.

Педагогічна вимога полягає в освітньому впливі на свідомість вихованця з метою спонукання його до позитивної діяльності або гальмування його негативних дій і вчинків. Наприклад, «Кому ми можемо доручити намалювати стінгазету до Дня води?», «Якщо сьогодні візьмемо участь у благоустрої території міста, то завтра зможемо відвідати виставку квітів!», «Чи не могли б Ви організувати фотовиставку до Дня захисту природи?», «Ви молодці, що продуктивно працювали під час суботнику!». За А. Макаренком, без щирої, переконливої, «гарячої» й рішучої вимоги не можна починати виховання колективу [10, с. 340].

Громадська думка являє собою колективну вимогу, яка полягає в обговоренні й визначенні шляхів подолання наслідків дій учня. У закладах загальної середньої освіти органи учнівського самоврядування володіють лідерськими якостями, організаторськими вміннями і, щонайважливіше, сприяють формуванню екологічного світогляду, поваги до своєї держави. Саме тому вагоме значення у формуванні громадської думки належить учнівському парламенту та старостам класів.

Метод тренінгу полягає в навчанні й тренуванні учнів з метою розвитку необхідних якостей, поглиблення набутих умінь і навичок

**Happy
New Year!**

бережливого та раціонального використання води. Класні керівники можуть проводити з учнями тренінг під назвою «Ідеальна екологія», який спрямований на формування критичного мислення, виховання екологічної культури і відповідальності за стан навколишнього середовища, самовиховання ціннісного ставлення до водних ресурсів.

Результативний блок включає критерії (мотиваційний, когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісний), відповідні показники, а також рівні вихованості (високий, середній, низький) та передбачає досягнення поставленої мети – виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів (сформовані знання про водні ресурси, сприйняття води як одного з найголовніших природних ресурсів людства, уміння раціонально використовувати водні ресурси, передбачати наслідки своєї діяльності й нести відповідальність за власні вчинки).

Висновки. Отже, для розробки методики виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів було використано метод моделювання. Модель методики виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів складається з таких блоків: цільовий, змістовий, методологічний, процесуальний та результативний, а також свідчить про те, що цей підхід є важливим для формування свідомої та відповідальної поведінки учнів старших класів щодо використання водних ресурсів. Перспектива подальших досліджень полягає в експериментальній перевірці методики ціннісного ставлення до водних ресурсів учнів старших класів.

Література:

1. Аносов, І. П., & Елькін, М. В. (2013). Антропологічний підхід до процесу виховання як фактор гармонійного розвитку особистості. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, (29), 119-124. Отримано з: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2013_29_23
2. Бех, І. Д. (2008). *Виховання особистості: підручник*. Київ: Либідь.
3. Вишневський, О. І. (2003). *Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих начальних закладів*. Дрогобич: Коло.
4. Гончаренко, С. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.
5. Землянська, Е. Н. (2015). *Теорія і методика виховання молодших школярів*. Отримано з: http://stud.com.ua/24094/pedagogika/teoriya_i_metodika_vihovannya_molodshih_shkolyariv
6. Колонькова, О. О. (2003). *Виховання у старшокласників ціннісного ставлення до природи. (автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук)*. Інститут проблем виховання АПН України. Київ.
7. Лузан, П. Г., Сопівник, І. В., & Виговська, С. В. (2010). *Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник*. Київ.

Happy New Year!

8. Сопівник, І. В. (2014). *Виховання моральної відповідальності сільської молоді*. Київ: Логос.
9. Сухомлинська, О. В. (1997). Цінності у вихованні дітей та молоді: стан розроблення проблеми. *Педагогіка і психологія*, 1, 105-111.
10. Фіцула, М. М. (2009). *Педагогіка*. Київ: Академвидав.

References:

1. Anosov, I. P., & Elkin, M. V. (2013). Antropologichnyi pidkhid do protsesu vykhovannia yak faktor harmoniinoho rozvytku osobystosti [Anthropological approach to the process of education as a factor in the harmonious development of the personality]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 29, 119-124. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2013_29_23 [in Ukrainian].
2. Bekh, I. D. (2008). *Vykhovannia osobystosti [Personality education]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
3. Vyshnevskiy, O. I. (2003). *Teoretychni osnovy suchasnoi ukrainskoi pedahohiky [Theoretical foundations of modern Ukrainian pedagogy]*. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
4. Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
5. Zemlianska, E. N. (2015). *Teoriia i metodyka vykhovannia molodshykh shkoliariv [Theory and methods of education of younger schoolchildren]*. Retrieved from http://stud.com.ua/24094/pedagogika/teoriya_i_metodyka_vihovannya_molodshih_shkolyariv [in Ukrainian].
6. Kolonkova, O. O. (2003). *Vykhovannia u starshoklasnykiv tsinnisnoho stavlennia do pryrody [Education of high school students' valuable attitude to nature]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Instytut problem vykhovannia APN Ukrainy [in Ukrainian].
7. Luzan, P. H., Sopivnyk, I. V., & Vyhovska, S. V. (2010). *Osnovy naukovo-pedahohichnykh doslidzhen [Basics of scientific and pedagogical research]*. Kyiv [in Ukrainian].
8. Sopivnyk, I. V. (2014). *Vykhovannia moralnoi vidpovidalnosti silskoi molodi [Education of moral responsibility of rural youth]*. Kyiv: Lohos [in Ukrainian].
9. Sukhomlynska, O. V. (1997). Tsinnosti u vykhovanni ditei ta molodi: stan rozroblennia problem [Values in the upbringing of children and youth: the state of development of the problem]. *Pedahohika i psykholohiia – Pedagogy and psychology*, 1, 105-111 [in Ukrainian].
10. Fitsula, M. M. (2009). *Pedahohika [Pedagogy]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].

